

41

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

TÜRKİYE ALEYHİNE ÖZBENT VE DİĞERLERİ DAVASI

(56395/08 ve 58241/ 08 sayılı dilekçeler)

KARAR

STRASBOURG

09 Haziran 2015

Bu karar anlaşmanın 44. Madde 2. Paragrafında Tanımlanan koşullarda kesinleşecektir.
Şekil bakımından üzerinde rötuşlara maruz kalabilir.

Türkiye aleyhine Özbent ve diğerleri davasında,

Aşağıdaki kişilerden oluşan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (ikinci daire):

Andras Sajo, Başkan,

Işıl Karakaş, Nebojsa Vucinic,

Helen Keller,

Egidijus Kuris,

Robert Sparo, Jon Fridrik Kjalbro, yargıçlar

Ve Abel Campos, daire başkâtip yardımcısı,

19 Mayıs 2015 tarihinde halka kapalı oturum şeklinde toplanarak gereğini görüştüktan sonra, aynı tarihte kabul edilen şu kararı verir:

DAVA

1. Davanın menşeinde Türkiye'ye karşı yöneltilmiş (56395/ 08 VE 58241/ 08 sayılı iki dilekçe bulunmaktadır; bu dilekçeleri bu devletin yirmi beş uyruklusu - **bakınız: ek - Eğitim- Sen sendikası ("Davacılar") İnsan Haklarının ve Temel özgürlüklerin Korunması Anlaşması ("Anlaşma")'nın 34. Maddesi gereğince 13 Kasım 2008 tarihinde Mahkeme'ye sunmuşlardır.**
2. Davacılar Ankara'da avukat olan Av. M. N. Eldem tarafından tensil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") kendi memuru tarafından temsil edilmiştir.
3. Davacılar özellikle Anlaşma'nın 10 ve 11. Maddelerinin ihlal edildiğinden yakınmaktadırlar.
4. Dilekçe Hükümete 31 Mart 2010 tarihinde iletilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. İsimleri ek'te verilmiş olan davacılar, bir sendika ve Çorum'da ikamet eden Türk vatandaşlarıdır.

A. Gerçek kişiler olan davacılar

6. 20 Kasım 2007 tarihli valilik kararnamesi ("valilik kararnamesi") Çorum'da basın bildirilerinin hangi koşullarda ve kamuya ait hangi yerlerde yapılabileceğini belirlemektedir (bakınız: aşağıdaki "uygun iç hukuk" kısmı).
7. Gerçek kişiler olan davacıların hepsi de memur olup, Kesk (Kamu Emekçileri Sendikaları konfederasyonu)'e bağlı Eğitim – Sen (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)'in yerel şubesinin üyesidirler. 24 mart 2008 tarihinde, Eğitim – Sen sendikasının Çorum yerel şubesi tarafından çalışma koşulları ile ilgili olarak kentin valiliğinin binasından yüz metre kadar uzakta düzenlenen bir basın bildirisine katıldılar; bu basın konfederasyonu yetkili makama, yani Çorum valisine bildirilmemişti. Davacılar göre bildiri saat 10'da başlamış ve 16. 15'de sona ermişti.

8. 27 mart, 2, 10, 11, 14, 15 ve 16 Nisan 2008 tarihlerinde, idarî hatalar ile ilgili 5326 sayılı yasanın 32. Maddesine dayanılarak, davacıların her birine - Eğitim – Sen sendikası hariç –valilik kararnamesini ihlal ederek bu basın bildirisine katıldıkları için 125 Türk Lirası tutarında bir para cezası verildi.

9. 16 Nisan 2008 tarihinde, gerçek kişi davacılar verilen para cezasına Çorum Asliye ceza Mahkemesinde itiraz ettiler. İhtilafli basın bildirisine katıldıklarını, çünkü onun sendikaları Eğitim - Sen tarafından düzenlenmiş olduğunu vurguluyorlardı. Basın bildirisinin valilik binasının yüz metre kadar ötesinde vuku bulunduğunu ve toplanma yeri ile valilik binası arasında bir park bulunduğunu belirtiyorlardı. Basın bildirisinin gerçekleştirildiği yerin valilik kararnamesi ile yasaklanmış gibi kabul edilen yerlere dâhil olmadığını savunuyorlardı. Basın bildirisinin verilen bir emri tanımama (emre aykırı bir davranış) olarak yapılmamış olduğu mütalaasında bulunuyorlardı.

10. Asliye ceza mahkemesi, 30 mayıs 2008 tarihinde verdiği bir hükümle söz konusu davacılara verilen para cezalarını tasdik etti. Mahkeme, valilik kararnamesinin yasal olduğunu ve bu kararın KesK'e tebliğ edildiğini tespit ettikten sonra, davacıların bu kararname ile öngörülen yerlerin dışında bir basın konferansı yapmış olduklarına karar verdi. Verilen para cezalarının yasal bir tabanı olduğu sonucuna vardı.

11. 200 Türk Lirasından daha az para cezalarının istinaf edilmesinin mümkün olmadığı düzenlemesini yapan 5326 sayılı yasanın 28 § 9 maddesini uygulayarak, asliye ceza mahkemesi bidayet ve son Karar mercii olarak karar verdi.

12. Belirtilmemiş tarihlerde davacılar para cezalarının tutarını ödediler.

B. Sendika

13. Belirtilmemiş bir tarihte Eğitim- Sen sendikası Çorum İdare Mahkemesinde valilik kararnamesine karşı bir iptal davası açtı, zira ona göre bu kararname bir basın bildirisini yapma hakkını kısıtlıyor ve ona zarar veriyordu.

14. İdare Mahkemesi 13 Kasım 2008 tarihli bir hüküm ile ihtilafli kararnamenin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle sendikanın davasını reddetti. Mahkeme, Basın bildirisinin ifade özgürlüğünden kaynaklandığını, fakat ulusal güvenliğe, kamu düzen ve güvenliğine zarar vermeden yapılması gerektiği mütalaasında bulundu.

15. Sendika bu hükme Danıştay'da bir itirazda bulundu.

16. Danıştay, 4 Ekim 2010 tarihli bir karar ile idare mahkemesimin hükmünü onadı.

II. UYGUN İÇ HUKUK

17. Şehirlerin düzenlenmesi (il idaresi kurulu) ile ilgili 5442 sayılı yasanın bu davadaki uygun gelen hükümleri ve İç İşleri Bakanlığı'nın 2004/ 100 sayılı genelgesi (sirküleri), Türkiye aleyhine Yılmaz Yıldız ve diğerleri (no. 4524/06, 14 Ekim 2014) kararının 18-19 ve 20. Paragraflarında görülmektedir.

A. Anayasa

18. Anayasanın 25. Maddesi şu düzenlemeyi yapmaktadır:

“Her kişinin düşünce ve görüş özgürlüğü hakkı vardır.

Hiç kimse düşünce ve görüşlerini açıklamaya zorlanamaz ne de düşünceleri ve görüşlerinden dolayı hangi gerekçe ile olursa olsun ayıplanamaz ya da suçlanamaz.”

19. Anayasanın 26. Maddesinde şöyle yazmaktadır:

“Her bir kişi, bireysel olarak ya da toplu bir şekilde söz, kalem, resim ya da diğer vasıtalarla düşüncesini ve kanaatlerini ifade etmekte ya da açıklamakta özgürdür. Bu özgürlük, kamu yetkililerinin karışması mümkün olmayan bir şekilde, bilgi veya fikir alma ve aktarma özgürlüğünü içine alır. Bu fıkranın hükümleri radyo yayınlarının, sinemanın, televizyonun ya da benzeri medya araçlarının bir izin rejimine tabi tutulmasına engel olmaz.

Bu özgürlüklerin kullanılması ihlalleri önlemek, usulüne uygun bir şekilde devlet sırrı olarak nitelendirilen bilgilerin ifşa edilmesini engellemek ya da başkasının şöhretini, haklarını, özel ve ailevi yaşamını ya da yasa ile öngörülen meslekî sırlarını korumak amacı ile sınırlandırılabilir.

(...)

Bilgileri ve düşünceleri yayma vasıtalarının kullanılmasını düzenleyen yasal hükümler bu yaymaya engel teşkil etmedikleri ifade ve sürece düşünceyi yayma özgürlüklerini kısıtlayıcı gibi mütalaa edilemezler.”

B. Toplantıların ve gösterilerin seyri ile ilgili 2911 sayılı yasa (“2911 sayılı yasa”)

20. 2911 sayılı yasanın 3. Maddesi, her kişinin bir ön izin almadan silahlı olmayan ve barışçıl bir toplantı ya da bir gösteri düzenleyebileceğini vurguluyor.

21. Bu yasanın 6. Maddesi, valinin ya da kaymakamın toplantı veya gösteri yerini ve katılımcıların izleyecek oldukları güzergahı düzenlemek için yetkili olduğunu öngörmektedir.

22. 2911 sayılı yasanın 10. Maddesi valinin ya da kaymakamın gösteriden en az kırk sekiz saat önce haberdar edilmesini öngörmektedir.

23. 2911 sayılı yasanın 22. Maddesi, yollarda, otoyollarda ve kamuya ait parklarda, mabetlerin önünde, bir kamu hizmeti sağlayan binaların ve alt yapıların ve bunların bağımlı yerlerinin önünde gösteri yapmanın yasak olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne bir kilometreden daha az bir mesafede gösteri yapmak da yasaktır. Göstericiler valinin ya da kaymakamın kişilerin ve taşıma araçlarının dolaşımının iyi bir şekilde seyretmesini sağlamak için aldıkları önleme uyacaklardır.

C. İdarî hatalar ile ilgili 5326 sayılı yasa (“5326 sayılı yasa”)

24. 5326 sayılı yasanın 32 § 1. Maddesi, verilmiş bir emri tanımayarak (emre aykırı bir davranış) hareket eden her kişiye 125 Türk Lirası tutarında bir para cezası uygulanabileceği düzenlemesini yapmaktadır.

25. 5326 sayılı yasanın 29 § 9. Maddesi, 200 Türk Lirasından daha az miktardaki para cezalarının bir istinafa konu olamayacağı düzenlemesini yapmaktadır.

D. Çorum valisinin 20 Kasım 2007 tarihli kararname

26. İhtilafli valilik kararname Çorum'da basın açıklamalarının hangi koşullarda ve kamuya ait hangi yerlerde yapılabileceğini belirlemektedir. 2. Maddede basın açıklamalarının yapılabileceği kentin kamuya ait yerlerini sayılmaktadır. 3. Madde hiçbir basın bildirisinin araçların dolaşımını bozmamasını ne çevreye zarar vermemesini, ne günlük yaşamın normal akışını felç etmemesini ne de şiddete başvurmamasını öngörmektedir. Basın açıklamasının konusu bir suç teşkil etmemelidir; bununla olarak asılı pankartlar asılabilir ve basın bildirisinin konusu ile ilişkili olarak sloganlar haykırılabilir. 5. Maddeye göre, basın açıklaması bir tüzel kişi tarafından yapıldığı zaman, katılımcıların sayısı onun yönetiminin ve denetim organlarının üyelerin (asil ve yedek üyeler) toplam sayısının beş katını aşamaz. Aynı maddeye göre, basın açıklaması dernekler yasasında öngörülen durumlarda, bir dernek tarafından yapıldığı zaman, katılımcıların sayısı onun yönetiminin ve denetim organlarının üyelerinin (asil ve yedek üyeler) toplam sayısını aşamaz.

HUKUK AÇISINDAN

I. DAVALARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDA

27. Mahkeme, kendi yönetmeliğinin 42 § 1. Maddesini uygulamak suretiyle, olaylar ve ortaya koydukları sorunlar bakımından benzerlikleri nedeniyle dilekçeleri birleştirmeye karar verir.

II. ANLAŞMANIN 10 VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

28. Davacılar, ifade özgürlüğü ve gösteri yapma özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden şikayet etmektedirler. Bundan başka, basın açıklaması valilik kararname ile izin verilen kamuya ait bir yerde gerçekleştiği için, bütün lehte kanıt unsurlarının asliye ceza mahkemesi tarafından göz önüne alınmadığından yakınmaktadırlar. Anlaşmanın 6, 10 ve 11. Maddelerini öne sürmektedirler.

29. Mahkeme, gerçek kişi olan davacıların her birine valilik kararname ile yasaklanmış olduğu iddia edilen bir yerde (yukarıdaki paragraf 10) söz konusu basın bildirisini okuduktan sonra bir para cezası verilmiş olduğunu tespit eder. Buradan hareketle Mahkeme, davacıların şikayetini sadece Anlama'nın aşağıdaki şekilde düzenlenmiş olan 11. Maddesi açısından incelemenin uygun olacağı değerlendirmesinde bulunur:

" 1. Her kişinin, başka sendikalarla sendikalar kurma ve çıkarlarının korunması için sendikalara üye olma hakkı da dahil, barışçıl toplantı özgürlüğüne ve dernek özgürlüğüne hakkı vardır.

2. Bu hakların kullanılması yasa tarafından öngörülmüş olup da demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, düzenin savunulması ve suçun önlenmesi,

sağlığın ya da ahlakın korunması ya da başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması için zorunlu olan kısıtlamalar dışında başka kısıtlamalara konu olamaz. Bu madde silahlı kuvvetler, polis ya da devlet idaresi mensupları tarafından bu hakların kullanılmasına meşru kısıtlamalar getirilmesini yasaklamaz.”

30. Hükümet davacıların tezine karşı çıkıyor.

A. Kabul edilebilirlik konusunda

31. Hükümet, altı aylık süreye uyulmamasından çıkarılan bir kabul edilemezlik istisnası ortaya atıyor. Yetkili iç mahkemelerin kararlarının gerçek kişi olan davacılara 2008 Haziran ve Temmuz aylarında tebliğ edildiğini izah ediyor. Dilekçe formlarının ve vekaletlerin davacıların avukatı tarafından 20 Mart 2009 tarihinde imza edildiğini, bu dokümanların Mahkeme'nin kaleminde 6 Nisan 2009 tarihinde alındığını, fakat Mahkemenin dilekçelerin verilme tarihi olarak 13 Kasım 2008 tarihini kabul ettiğini belirtiyor. Hükümet, kendinse gönderilmiş olan dosyada 13 Kasım 2008 tarihini destekleyebilecek hiçbir belge bulunmadığının altını çiziyor.

32. Davacılar, Hükümetin öne sürdüğü istisnaya itiraz ediyorlar.

33. Mahkeme, davacıların dilekçe formlarını davanın açıldığı tarih olarak kabul edilen 13 Kasım 2008 tarihinde gönderdiklerini tespit ediyor. 20 Mart 2009 tarihinin, mahkeme kaleminin dilekçe formlarını Mahkemenin olayların geçtiği dönemdeki uygulamasına uygun olarak usulüne uygun şekilde doldurulmuş vekaletler ile birlikte teslim aldığı tarih olduğunu vurguluyor. Bu durumda davacılar, dilekçelerini Anlaşmanın 35 § 1. Maddesine uygun olarak, altı aylık süre içinde vermişlerdir. Böyle olunca da, Hükümetin ön istisnası kaale alınamaz.

34. Mahkeme, Anlaşmanın 35 § 3 a) maddesine göre dilekçenin (talebin) açık bir biçimde temelsiz olmadığını ve diğer yandan da hiçbir kabul edilemezlik gerekçesine takılmadığını tespit ederek, dilekçenin kabul edilebilir olduğunu bildirir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların argümanları

35. Davacılar iddialarını tekrarlıyorlar. İhtilafli valilik kararnamesinin Anlaşma'nın 10 ve 11. Maddeleri hükümleri ile çelişkili olduğunu savunuyorlar. Bir para cezasına mahkumiyetin onların sendikalı üyeler olarak ya da sendika üyeleri sıfatı ile haklarını kullanmaları için caydırıcı bir ceza oluşturduğu mütalaasında bulunuyorlar. Bu kararname ile öngörülen sınırlandırmaların (kısıtlamaların) Anlaşmanın 10 § 2 ve 11 § 2. Maddelerinde öngörülen sınırlandırmalara uygun olmadığını iddia ediyorlar. Davacılar, ihtilafli valilik kararnamesinin kendilerinin Eğitim – Sen sendikasının üyelerinin sorunları ve talepleri konusunda halkı bilgilendirme özgürlüğü haklarına zarar verdiğini savunuyorlar. Uygulamada bir basın konferansı düzenlemek ile bir ceza ödemek arasında bir tercih yapmak durumunda olduklarını öne sürüyorlar. Valilik kararnamesinin kendilerinin sendika haklarını kullanma özgürlüğü haklarına zarar verdiği mütalaasında bulunuyorlar.

36. Hükümet, Çorum valiliğinin genelgesine, 5442 sayılı yasanın 9/c. Maddesine ve 2911 sayılı yasanın 22. Maddesine uygun olarak, Çorum valiliğinin 20 Kasım 2007 tarihli kararnameinde basın açıklamaları yapılabilecek yerleri tespit etmiş olduğunu açıklıyor. Valilik kararnameinin 5442 sayılı yasanın 9/c maddesi uyarınca, 6 Aralık 2007 tarihinde yerel bir gazetede yayınlandığını ilave ediyor. Davacı Halil Özbent'in talebi üzerine valilik kararnameinin bir suretinin 30 Ocak 2008 tarihinde Kesk sendikasının Çorum yerel şubesine gönderildiğini belirtiyor.

37. Hükümet, gerçek kişiler olan davacıların 24 Mart 2008 tarihinde saat 15.45'den 16. 05'e kadar Eğitim – Sen sendikasının mahallî şubesi tarafından kendilerinin çalışma koşulları konusunda şehrin valilik binasının bahçesinin önünde düzenlenen bir basın açıklamasına katıldıklarını belirtiyor. Bu davacıların her birine ihtilafli valilik kararnamesi ile yasaklanmış olan bir yerde yapılan bir basın açıklamasına katıldıkları için 5326 sayılı yasanın 32. Maddesi uyarınca 125 Türk Lirası tutarında bir idarî para cezası verildiğini ilave ediyor. İdarî cezanın amacının kamu düzenine her türlü kösteğin ve kişilerin ve araçların dolaşımının bozulmasını engellemek olduğunu izah ediyor. Bununla birlikte, basın bildirisinin devlet yetkilerinin müdahalesi olmaksızın gerçekleştiğini vurguluyor. Valilik kararnamesinin hükümlerine atıfta bulunarak, Hükümet bu kararnamenin amacının kamu güvenliğini, düzenin savunulmasını ve başkalarının haklarının korunmasını sağlamak olduğunu ifade ediyor. Hükümet, davacıların ifade özgürlüğüne, ya da ya da barışçıl toplantı özgürlüğüne ve / ya da dernek özgürlüğüne hanel getirilmediği görüşündedir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

38. Mahkeme, başlangıç mahiyetinde olarak, gerçek kişiler olan davacıların ve Eğitim – Sen sendikasının Anlaşmanın 11. Maddesine göre gösteri yapma özgürlüğü haklarına bir zarar verildiğinden yakındıklarını not eder (yukarıdaki 29. Paragraf). Bu hususta, gerçek kişiler olan davacıların her birine söz konusu basın bildirisini okunduktan sonra bir para cezası verildiğini hatırlatır. Bu hususta ilke olarak bu gösterinin düzenlenmesinin kökeninde yer alan Eğitim – Sen sendikasının da Anlaşmanın 11. Maddesine göre gösteri yapma özgürlüğü hakkının zedelendiğinden yakınlabileceğini not eder. Durum böyle olduğu için, Mahkeme önce ihtilafli gösterinin fiilen gerçekleşmiş olduğunu tespit eder. Daha sonra, gerçek kişiler olan davacıların aksine, ulusal yetkili makamların bu gösterinin düzenlenmesinden dolayı Eğitim – Sen sendikasına para cezası uygulamadıklarını tespit eder.

Buradan hareketle Mahkeme, Anlaşmanın 11. Maddesi bakımından Eğitim – Sen sendikasının gösteri yapma özgürlüğü hakkına karışma olmadığı sonucuna varır (bakınız *a contrario*, Türkiye aleyhine Enerji Yapı- Yol Sen, no. 68959/ 01, § 24, 271 Nisan 2009). Buradan, bu şikâyetin açıkça temelsiz olduğu ortaya çıkmakta ve Anlaşmanın 35 §§ 3 a) ve 4 maddesi uygulanmak suretiyle reddedilmesi gerekir.

39. Daha sonra Mahkeme, tarafların gerçek kişiler olan davacılar tarafından toplantı özgürlüğü haklarının kullanılmasına bir müdahalenin mevcut olduğuna itiraz etmediklerini tespit eder. Bu müdahalenin idarî hatalar ile ilgili 5326 sayılı yasanın 32. Maddesine dayalı olduğunu not eder. Mahkeme, Anlaşmanın 11 § 2 maddesi

bakımından yasanın öngörülebilirliği konusunda ciddi kuşkular ortaya çıktığı değerlendirilmesini yapmaktadır (bakınız aynı anlamda, Türkiye aleyhine Yılmaz ve diğerleri, no. 4524/ 06, § 39, 14 Ekim 2014). Bununla birlikte, müdahalenin (karışmanın) zorunluluğu konusunda vardığı sonucu göz önüne alarak (aşağıdaki 51. Paragraf), Mahkeme bu sorunu daha fazla incelemenin gereksiz olduğuna hükmeder. Diğer yandan, söz konusu müdahalenin amacı Anlaşmanın 11. Madde 2. Paragrafında zikredilen meşru amaçlardan biri, yani düzenin savunulması idi.

a) Anlamli genel ilkeler

40. Demokratik bir toplumda ihtilafli müdahalenin zorunlu olup olmadığı konusunda Mahkeme önce yukarıda zikredilen 11. Madde ile ilgili kendi içtihadından kaynaklanan temel ilkelere göndermede bulunur (Plattform "Avusturya aleyhine Arzte für das Leben", 21 Haziran 1988, § 32, seri A no. 139, Fransa aleyhine Piermont, 27 Nisan 1995, §§ 76 – 77, seri A no. 314, Türkiye'ye karşı Djavit An, no. 20652/ 92, §§ 56- 57, CEDH 2003- III, Bulgaristan aleyhine Stankov ve Birleşik Makedonya Örgütü İlinden, no. 29221/ 95 ve 29225/ 95, §§ 77- 78, CEDH 2001- IX, Türkiye aleyhine Günen ve diğerleri, no.42853/ 98, 436097/ 98 ve 44291/ 98, § 76, 12 Temmuz 2005, Rusya aleyhine Makhmoudov, no. 35082/ 04, §§ 63- 65, 38 Temmuz 2007, Almanya aleyhine Schwebe ve M. G., 8080/ 08 ve 8577/ 08, §§ 0110- 113, CEDH 2011 (alıntılar) Türkiye aleyhine Özalp Ulusoy, no. 9049/ 06, § 72, 4 Haziran 2013, ve Rusya aleyhine Taranenko, no. 195547 05, § 66, 15 Mayıs 2014).

41. Daha sonra Mahkeme, devletlerin barışçıl toplantı hakkını sadece korumak değil, fakat aynı zamanda bu hakka dolaylı aşırı kısıtlamalar getirmekten imtina etmek zorunda olduklarının hiç kuşku götürmez olduğunu hatırlatır. Diğer yandan Mahkeme, her ne kadar Anlaşmanın 11. Maddesi kişiyi esas itibariyle korunan haklarını kullanırken kamu yetkililerinin keyfi müdahalelerine karşı kişiyi önceden zırlandırma eğiliminde ise de, diğer yandan bu haklardan fiilen yararlanmak amacıyla pozitif yükümlülükler doğurabileceğini tekrar ifade eder (yukarıda zikredilen Djavit An, § 57)

42. Bundan başka Mahkeme, bu ilkelerin aynı zamanda kamuya ait yerlerde düzenlenen gösterilere ve geçitlere de uygulanabilecek olduğu şeklindeki konumunu burada tekrar ifade eder (ibidem, § 56). Bununla birlikte, bir Yüksek Âkit Taraf için toplantılar yapılmasını bir ön izne tabi tutmak ve kamu düzeni ve ulusal güvenlik nedenleri ile derneklerin faaliyetlerini yönetmeliklere tabi tutmak Anlaşmanın 11. Maddesinin esprisine aykırı değildir (Türkiye aleyhine Karatepe ve diğerleri, no. 33112/ 04, 36119/ 04, 41469/ 04 ve 41471/ 04, § 46, 7 Nisan 2009, ve Türkiye aleyhine Çelik (n0. 3), no. 36487/ 07, § 90, 15 Kasım 2012).

43. Mahkeme, kamuya ait bir yerde yapılan her gösterinin günlük yaşamın seyrinde belli bir düzensizliğe neden olabileceğini ve düşmanca tepkiler doğurabileceğini kabul eder; ancak, bu durumun kendi içinde toplantı özgürlüğüne bir zarar verilmesini haklı kılmaz (Macaristan aleyhine Bukta ve diğerleri, no. 25691/ 04), § 37, CEDH 2007 – III, Ermenistan'a karşı Achouguian, no. 33268/ 03), § 90, 17 Temmuz 2008, Rusya aleyhine Berladir ve diğerleri, ve Türkiye aleyhine Disk ve Kesk, no. 38676/ 08, 29 Kasım 2012).

b) Yukarıda zikredilen ilkelerin bu davaya uygulanması

44. Bu davalarda, Mahkeme Eğitim – Sen sendikasının Çorum yerel şubesi tarafından düzenlenen gösterinin iç hukukun öngördüğü şekilde yetkili makama, yani Çorum valisine bildirilmediğini not eder. Durum böyle olunca, davacılar gösteri yapmak için bir ön izin alınmamasından dolayı değil de, gösteriyi Çorum valisinin 20 KASIM 2007 tarihli kararnamesi ile belirlenen yapmadıkları için bir para cezası almışlardır. Mahkeme, her türlü durumda, birden bire yapılan gösteriler düzenleme hakkının ancak özel durumlarda bir ön bildirim yükümlülüğünün ötesine geçebileceğinin altını çizer. Bu hususta toplantı ve gösterilerin seyri ile ilgili 2911 sayılı yasa, silahlı olmayan ve barışçı bir toplantı ya da gösteri söz konusu olması şartı ile (yukarıdaki 20. Paragraf), önceden bir izin almadan bir gösteri yapılabileceğini düzenler. Bu bağlamda Mahkeme, göstericiler tarafından bir şiddet olmaması durumunda, Anlaşmanın 11. Maddesi ile güvenceye alınan toplantı özgürlüğünün sonuçta içeriğinden yoksun kalmaması için, kamu güçlerinin barışçıl toplantılara karşı belli bir hoşgörü göstermeleri önemlidir.

45. Dosyaya konulan unsurlardan, gösterinin yapıldığı gün, gerçek kişiler olan davacıların oluşturduğu grup halkın ve kamu yetkili makamlarının, duruma göre de Çorum valisinin dikkatini devlet memurlarının çalışma koşullarına çekmek için kent valilik binasının yüz metre kadar uzağında toplanmıştı. Mahkeme gösterinin barışçı bir şekilde seyrettiğini ve adı geçen davacıların birkaç dakika sürmüş olan basın bildirisini okuyabildiklerini tespit eder. Keza, dosyadaki unsurlardan ve tarafların açıklamalarından bu bildiri okunduktan sonra göstericiler grubunun kamu düzenini tehdit etmeden ya da zara vermeden ne de şiddet hareketlerinde bulunmadan sükûnet içinde dağıldıkları da ortaya çıkmaktadır. Mahkeme, polis ya da idarî yetkililer tarafından güvenliğin ve kamu düzeninin sürdürülmesi için gerekli önlemler alınmasını ya da onlar tarafından herhangi bir müdahalede bulunulmasını zorunlu kılan taşkınlıkların da olmadığını gözlemler.

46. Bu nedenle Mahkeme, ulusal yetkili makamlar böyle bir toplanmaya karşı gösterilmesi uygun düşen gerekli hoşgörüyü gösterdikleri için, davacıların basın bildirisinin okunması münasebetiyle barışçı toplantı özgürlüğü haklarını kullanabildiklerini mülhaza eder (Türkiye aleyhine Balçık ve diğerleri, no. 25/02,1 51, 29 Kasım 2007, ve Macaristan aleyhine Eva Moinar, no. 10346/ 05,1 43, 7 Ekim 2008). Mahkeme bundan başka, kamuya ait bir yerde bu davada olduğu gibi barışçı bir şekilde seyreden her türlü gösterinin günlük yaşamın akışında özellikle belli bir düzensizliğe neden olabileceğinin altını çizer. Bununla birlikte, bu durumun kendi içinde toplanma özgürlüğüne bir zarar verilmesini haklı göstermediği mülhazasında bulunur (Yukarıda zikredilen Berladir ve diğerleri, §§ 38 – 43, ve yukarıda zikredilen Çelik, § 92).

47. Mahkeme bundan başka, iç mahkemelerin davacıları – Eğitim - Sen sendikası hariç – söz konusu basın açıklamasına katıldıkları için, bu katılımın ihtilafı valilik kararnamesi ihlal edilerek yapıldığı mülhazası ile, bir para cezasına mahkûm ettiğini tespit eder (yukarıdaki 8 ve 10. Paragraflar). Oysaki davacıların gösteri yapma özgürlüğü hakkını incelemekle görevli yetkili iç mahkemeler önlerindeki çeşitli yarar durumlarını, yani davacıların - barışçı bir şekilde - gösteri yapma hakkının

kullanılması ve kamu düzeninin sürdürülmesini teraziye koymamışlardır. İç mahkemelerin davacıların gösteri yapma hakkına karışılmasının orantılı olması konusunda karar vermesi, mevcut tarafların yararınaydı. Böylece, iç mahkemeler bu gösterinin konusunun ne barışçı özelliğini ne de gösterinin seyrediş şeklini kontrol etmeden gerçek kişiler olan davacıları bir para cezası ile cezalandırdılar. Mahkeme bu nedenle, kendisine ihtilafli müdahalenin izlenen sözde meşru amaç ile orantılı olup olmadığına karar verme olanağı sağlayacak hiçbir anlamlı ve yeterli gerekçe tespit edemiyor.

48. Mahkeme bu bağlamda, gerçek kişiler olan davacıların her birinin bir basın bildirisinin okunduğu bir gösteriye katıldıkları için mahkûm edildiklerini saptar. Mahkeme için, böyle bir para cezası verilmesi orantısızdır, zira bir sendika üyesi olan her kişinin ya da bir sendikanın ceza korkusu ile Anlaşmanın 11. Maddesi tarafından güvenceye alınan gösteri yapma hakkını kullanma konusun da cesaretini kıracaktır.

49. Bu nedenle Mahkeme, barışçı bir gösterinin ilke olarak bir ceza müeyyidesine tabi olmaması gerektiğinin altını çizer (Türkiye aleyhine Akgöl ve Göl, no. 28495/ 06 ve 28516/ 16, § 43, 17 Mayıs 2011 ve yukarıda zikredilen Çelik, § 93). Mahkeme, barışçı bir toplantı düzenleme ya da bu toplantıya katılma özgürlüğünün öyle bir önemi olduğu görüşündedir ki bu özgürlük, ilgililer bu münasebetle ceza gerektiren hiçbir suç işlemedikleri takdirde, bir sendika, onun yöneticileri ya da üyeleri için herhangi bir sınırlandırmaya maruz kalmaz (Fransa aleyhine Ezelin, 26 Nisan 1991, § 53, seri A no. 202, Türkiye aleyhine Urcan ve diğerleri, no. 23018/ 04, 23034/ 04, 23042/ 04, 23071/ 04, 23073/ 04, 23081/ 04, 23086/ 04, 23091/ 04, 23094/ 04, 23444/ 04 ve 23676/ 04, § 34, 17 Temmuz 2008 ve Türkiye aleyhine Gün ve diğerleri, no. 8029/ 07, § 83, 18 Haziran 2013 ve orada belirtilen referans numaraları).

50. Buradan hareketle Mahkeme, bu mülahazaların ışığında, 5326 sayılı yasanın 32. Maddesinin mahal verdiği müdahalenin Anlaşmanın 11. Maddesi açısından "demokratik bir toplumda zorunlu" sayılamayacağı sonucuna varır. Gerçekten de, bir yanda kamu düzenini yöneten genel menfaat ile davacıların gösteri yapma özgürlüğü arasında adil bir dengenin kurulmadığı değerlendirilmesinde bulunur. Davacıların bir para cezasına mahkûm edilmesi, "kaçınılamaz bir sosyal ihtiyaca cevap veriyor" şeklinde düşünülemez.

51. Buradan, Anlaşmanın 11. Maddesinin ihlal edildiği sonucu çıkmaktadır.

III. ANLAŞMANIN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

52. Gerçek kişiler olan davacılar, Anlaşmanın 10 ve 11. Maddelerinden kaynaklanan şikâyetlerini değerlendirebilmek için iç itiraz yollarının bulunmadığını bildiriyorlar. Anlaşmanın bu davadaki anlamlı kısmı ile şu şekilde düzenlenmiş olan 13. Maddesini öne sürüyorlar:

"Anlaşma'da tanınmış olan hakları ve özgürlükleri ihlal edilmiş olan her kişi, ihlal resmî görevini yaparken hareket eden kişiler tarafından işlenmiş bile olsa, kendisine fiilî bir itiraz olanağı verilmesi hakkına sahiptir."

53. Hükümet, yetkili ulusal mahkemelerin ihtilafli valilik kararnamesinin yasal olduğunu tespit ettiklerini ve onları aynı zamanda davacıların bu valilik kararnamesi ile öngörülen yerlerin dışında bir yerde bir basın açıklaması yapmış olduklarını tesis ettiklerini açıklıyor. Hükümet, iç mahkemeler tarafından öne sürülen gerekçeleri tekrarlayarak, ihtilafli kararın yasaya uygun olarak alınmış olduğu argümanını yineliyor.

54. Davacılar iddiaları tekrarlıyorlar.

55. Mahkeme, davacıların kendilerine verilen para cezalarına asliye ceza mahkemesinde itiraz ettiklerini, bu mahkemenin bu para cezalarını ilk ve son karar mercii olarak tasdik ettiğini tespit eder. Davacılar böylece ulusal hukukta fiilî bir itiraz olanağına sahip oldular ve yetkili bir mahkeme onların şikâyetleri hakkında karar verdi.

56. Buradan, bu şikâyetin açık bir biçimde dayanaksız olduğu ve Anlaşmanın 35 §§ 3 a) ve 4 maddesinin uygulanarak reddedilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

IV. ANLAŞMANIN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

57. Anlaşmanın 41. Maddesine göre:

“Eğer Mahkeme Anlaşmanın ya da onun protokollerinin ihlal edildiğini bildirirse ve Yüksek Âkit Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçların ancak natamam bir şekilde silinmesine olanak veriyorsa, Mahkeme mağdur olan tarafa gerekirse âdil bir tazminat bahşeder.”

A. Zarar tazminatları

58. Maddî zarar olarak davacılar ödemek zorunda kaldıkları ve her birisi için 125 Türk Lirası olan para cezası tutarının geri ödenmesini talep etmektedirler. Manevî zarar için davacılar her biri için 5 000 Euro talep ediyorlar.

59. Hükümet bu meblağlara itiraz ediyor.

60. Mahkeme, Anlaşmanın 11. Maddesinin ihlali ile davacıların iddia edilen ve ödemek zorunda kaldıkları para cezasına tekabül eden tazminat arasında bir illiyet bağı görmektedir. Buradan hareketle, davacılardan her birine maddî tazminat olarak 65 Euro bahşeder. Aynı zamanda davacılar manevî tazminat olarak ayrı ayrı 1 500 EURO bahşedilmesi gerektiğini mülhaza eder (Türkiye aleyhine Yılmaz Yıldız ve diğerleri, no. 4524, § 54, 14 Ekim 2014).

B. Mahkeme masrafları

61. Davacılar aynı zamanda Mahkeme önünde girilmiş olan masraflar için toplam olarak 2 050 EURO talep etmektedirler. Bu hususta Türkiye barolar Birliği derneğinin tarifelerine göndermede bulunarak, sekreterlik masrafları ile ilgili çeşitli faturaların fotokopilerini sunuyorlar.

62. Hükümet, davacıların iddialarının haklılığını kanıtlamadıklarını savunarak, bu tutarlara itiraz ediyor.

63. Mahkemenin içtihadına göre, bir davacı yapmış olduğu masrafların geri ödenmesini ancak bunların gerçek, zorunlu oldukları ve oranlarının makul olduğu tesis edildiği takdirde elde edebilir. Bu davada, Mahkeme sahip bulunduğu

dokümanları ve kendi içtihadını göz önüne alarak Mahkeme huzurundaki dava için 850 EURO'luk bir meblağın makul olduğunu değerlendirir ve onu davacılara müştereken bahşeder.

C. Gecikme faizleri

Mahkeme, gecikme faizleri oranının Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi kolaylığı faiz oranını yüzde üç puan arttırılarak tespit edilmesinin uygun olduğuna hükmeder.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME OY BİRLİĞİ İLE

1. Davaları birleştirmeye karar verir;

2. Gerçek kişiler olan davacılar ile ilgili hususta Anlaşmanın 11. Maddesinden çıkarılan şikâyet konusunda talebin kabul edilebilir olduğunu, geri kalan kısım için ise kabul edilemez olduğunu bildirir;

3. Anlaşmanın 11. Maddesinin ihlal edilmiş olduğunu söyler;

4.

a) Davalı devletin gerçek kişiler olan davacılara kararın Anlaşmanın 44 § 2 maddesi uyarınca kesin hâle geleceği günden itibaren, ödeme tarihinde uygulanabilen oran üzerinden Türk Lirasına çevrilecek olan aşağıdaki tutarları ödeyeceğini söyler:

i) davacıların her birine maddî tazminat olarak 65 (altmış beş) Euro, artı, vergi bakımından borçlu olunabilecek her türlü meblağ,

ii) manevî tazminat olarak davacıların her birine 1 500 EUR (bin beş yüz Euro), artı, vergi bakımından borçlu olunabilecek her türlü meblağ,

iii) Mahkeme masrafları için Davacılara müştereken 850 EUR (sekiz yüz elli Euro), artı, davacılar tarafından vergi bakımından borçlu olunabilecek her türlü meblağ;

b) söz konusu sürenin bitiminden itibaren ve ödemeye kadar, bu meblağların Avrupa Merkez Bankasının bu dönem esnasında uygulanabilecek kredi kolaylığı faizine eşit oranda basit bir faiz ile arttırılacağını ve bu faizin ise yüzde üç puan arttırılacağını söyler;

5. Daha fazlası için adil tazmin talebini reddeder.

Fransızca olarak düzenlenmiş, sonra Mahkeme'nin yönetmeliğinin 77 §§ 2 ve 3 maddesi uygulanarak Haziran 2015 tarihinde iletilmiştir.

Abl Campos,
Başkatip yardımcısı

Andras Sajo,
Başkan

1. 56395/08 sayı numaralı dilekçe (/sites/eng/Pages/search.aspx# ("appno"; ["66395/08"]

Soyadı

1. ÖZBENT
2. BOYRAZ MERİÇ
3. BEYOĞLU
4. ŞEN
5. YILMAZ
6. BAŞ
7. ERDOĞAN
8. ALICI
9. GENÇ
10. AĞIRMAN
11. AYGÜN
12. MISDILLIOĞLU
13. GÜLCİHAN
14. KOLBÜKEN
15. ŞENOĞLU
16. GÜLEZ
17. ÖZTÜRK
18. ŞAHİN
19. ARÇOK
20. DİKEN
21. UYSAL
22. BEKTAŞ
23. BAŞ
24. TİLKİ
25. EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

Adlar

- Halil
Bahar
Emine
Atilla
Milan
Erhan
Saim
İsmail
Mehmet
Muharrem
Hıdır
Ali
Cemal
Soner
Hüseyin
Evrin
Mehmet
Çetin
Talip
Canan
Nursel
Cuma
Garip
Karip
Eğitim-Sen Sendikası

1. 58241/08 sayı numaralı dilekçe (/sites/eng/Pages/search.aspx# ("appno"; ["58241/08"]

Soyadı

1. AKKAYA

Adı

- Satılmış